

המשכיות ושינוי ברטוריקה הסינית כלפי ישראל

מאז ה-7 באוקטובר

גליה לביא | 12 בנובמבר, 2024 | גיליון 1914

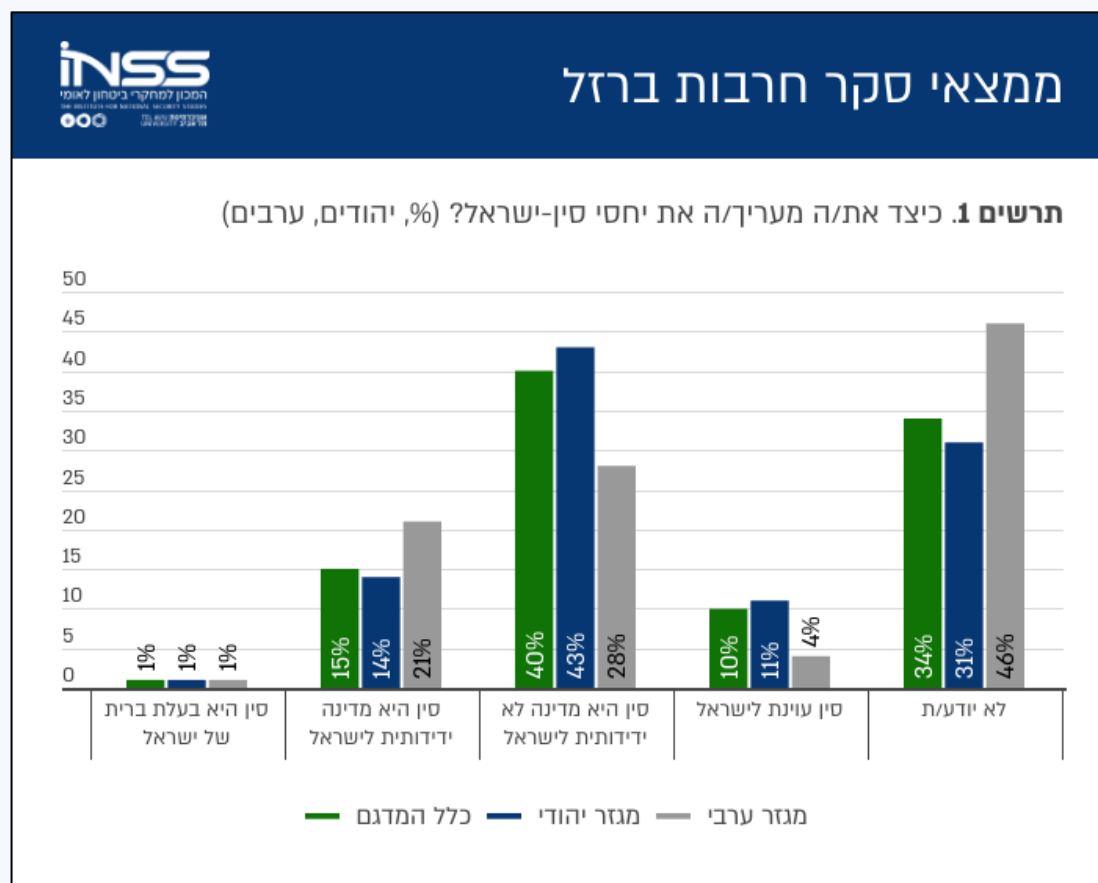
בייג'ינג נוקטת בשנה האחרונה קו אנטי-ישראלי ברור, אולם הצהרות רשמיות של סין כללו בחודשים האחרונים מסרים שנתפסו כחיוביים כלפי ישראל, דוגמת קריאה לקחת בחשבון את האינטרסים הביטחוניים של ישראל לצד אי-גינוי ישיר לתחילת התמרון היבשתי בלבנון, לחיסול נסראללה ואפילו לתקיפתה הישירה על איראן. ועדיין, השינוי ברטוריקה הסינית הוא מינימלי ואינו מעיד בהכרח על שינוי במדיניות בייג'ינג כלפי ישראל.

מאז ה-7 באוקטובר 2023, סין נקטה קו פרו-פלסטיני מובהק, שעיקרו התעלמות מוחלטת מתקיפת חמאס בנגב המערבי ומהתקפות נוספות על ישראל מחזיתות נוספות. לצד גינוי פעולות ישראל שהתבצעו בתגובה. למשל, בייג'ינג, שמרבה לצאת נגד פגיעה בריבונות ובשלמות הטריטוריאלית של מדינות, התעלמה לחלוטין מהפרת הריבונות הישראלית ב-7 באוקטובר, ומיתר התקיפות נגד ישראל לאחר מכן מצד חיזבאללה, איראן, עיראק והחות'ים, שרבות מהן הפרו גם את הריבונות של מדינות נוספות באזור - ירדן וערב הסעודית. מנגד, בייג'ינג לא התקשתה לגנות את חיסולו של מנהיג הזרוע הפוליטית של חמאס איסמעיל הניה בטהרן, אם כי לא יחסה את האירוע ישירות לישראל. יתרה מכך, לאחר התקיפה האיראנית על ישראל ב-14 באפריל 2024, שגריר סין באו"ם אף [הצדיק](#) את התקיפה באומרו ש"איראן הצהירה כי פעולתה הצבאית היא תגובה לתוקפנות של ישראל". דובר משרד החוץ [טען](#) ש"הפעולה שנקטה [איראן] הייתה מוגבלת והייתה מעשה של הגנה עצמית". הוא אף ציין שהוא מעריך את "ההדגשה של איראן לא להתמקד במדינות אזוריות ושכנות ואת חזרתה על מחויבותה המתמשכת למדיניות של שכנות טובה וידידותית."

בדומה, סין נוהגת לצאת נגד הפרת החוקים הבינלאומיים, אולם רק כאשר מדובר בישראל. כך למשל, בייג'ינג קוראת לישראל שוב ושוב ליישם את החלטה 2728 של האו"ם, שעיקרה הפסקת אש מיידית, אך מתעלמת מחלקה השני של ההחלטה, הדורשת שחרור מידי וללא תנאי של כל החטופים שבידי חמאס. בייג'ינג מתעלמת גם מהחלטת האו"ם 1701, הקובעת כי על חיזבאללה להתרחק מדרום לבנון וכי יש למנוע הכנסת נשק לאזור. גם אמנת ז'נבה או עיקריה - איסור על עינויי שבויים וחובה לאפשר ביקור של הצלב האדום אצלם - אינה מוזכרת בהצהרות הסיניות. ואולי עניין שולי, אך מכעים - בכל ההכרזות הרשמיות של פקידיים סינים בדרגים השונים, הם משתמשים במונח "עצורים" (被扣押人员) תוך הקבלת החטופים

הישראלים למחבלי חמאס העצורים בישראל - ולא במונח "חטופים" (人质), כראוי לאזרחים שנלקחו מבתיהם.

העמדות הלעומתיות של סין יכולות להסביר את הצניחה באהדת דעת הקהל הישראלי כלפיה. ב-2019, 66 אחוזים מתושבי ישראל היו בעלי דעות חיוביות על סין, לפי סקר מכון PEW. מגפת הקורונה ב-2020 והביקורת על סין בעקבותיה הובילו לירידה בדעת הקהל החיובית כלפי סין עד ל-48 אחוזים. בסקר שפרסם מכון PEW ביולי 2024, שיעור האהדה ירד ל-33 אחוזים בלבד. לסקר של PEW מצטרפים גם סקרים שערך המכון למחקרי ביטחון לאומי לאחר ה-7 באוקטובר 2023, שלפיהם דעת הקהל הישראלית החיובית כלפי סין ממשיכה לדעוך. [בספטמבר 2024](#), רק 16 אחוזים מכלל אוכלוסיית המדגם ראו בסין מדינה ידידותית או בעלת ברית של ישראל:

באוקטובר האחרון נראה היה שסין מרככת מעט את הטון כלפי ישראל והצהרותיה הפכו לעומתיות פחות. למשל, ב-8 באוקטובר 2024 [ענתה](#) דוברת משרד החוץ של סין לשאלת כתב וציינה ש"יש לשים לב לדאגות הביטחוניות הלגיטימיות של ישראל". ב-14 באוקטובר 2024 [שוחח](#) שר החוץ וואנג יי עם שר החוץ דאז ישראל כ"ץ וקרא בין היתר, "לשחרר את כל החטופים", תוך שימוש במונח שעד כה נעלם מהצהרות קודמות של בכירים סינים. זאת ועוד, ב-28 באוקטובר, לאחר המתקפה הישראלית באיראן, דובר משרד החוץ של סין [הניב](#) באדישות

מסוימת לשאלת כתב בנושא ואמר ש"סין מתנגדת להפרה של הריבונות והביטחון של מדינות אחרות ולשימוש התכופ בכו"ח". עם זאת, לא היה גינוי וישראל לא הוזכרה.

חוקרים [זיהו](#) שינוי זה ברטוריקה הסינית והעלו מספר הסברים: סברה אחת היא הצלחותיה של ישראל במלחמה, שאולי הבהירו לסיין ש"הימרה על הסוס הלא נכון". סברה שנייה קשורה למדיניות האיזון השגורה של סין. לפי הסבר זה, בייג'ינג חשה שהרטוריקה הקיצונית שלה יצרה מצב לא מאוזן ולכן היא מנסה לאזן מחדש את עמדתה. סברה נוספת מתייחסת לפעולה הישראלית ב-26 באוקטובר באיראן. לפיה, שיחתו של וואנג יי עם השר כ"ץ, שהתקיימה טרם התקיפה הישראלית, נועדה להתקרב לישראל ולשכנעה לסגת או לצמצם את ממדי התקיפה. כל הסברות הללו יוצאות מנקודת הנחה שאכן היה שינוי ברטוריקה הסינית כלפי ישראל, אולם בחינתן מלמדת שאין המצב כך.

אמירות שמתייחסות לדאגות הביטחון של ישראל הן אומנם נדירות, אך הן נאמרו כבר בעבר על ידי דוברים סינים שונים. האמירה הופיעה לראשונה ב-2014, במהלך מבצע 'צוק איתן', כאשר סין הציעה את "תוכנית חמש הנקודות" לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני. סעיף 2 לאותה הצעה [מציין](#) מפורשות ש"דאגות הביטחון הלגיטימיים של ישראל גם הן צריכות להילקח בחשבון ברצינות". האמירה הופיעה שוב כשבועיים לאחר ה-7 באוקטובר, ב-23 באוקטובר 2023, עת [שוחח](#) שר החוץ של סין, וואנג יי, עם שר החוץ דאז אלי כהן. וואנג אמר לעמיתו שסין מגנה את כל המעשים שפוגעים באזרחים והתייחס לדאגות הביטחון של ישראל. רק דבקות בהסדר מדיני, טען, תאפשר "לפתור באופן יסודי את הדאגות הביטחוניות הלגיטימיות של ישראל". כדאי לציין, שהתרגום ל"לגיטימיות" או ל"סבירות", שנמצא בשימוש רב בתרגומי ההצהרות הסיניות, אינו מדויק. המילה בסינית (合理) ניתנת לתרגום גם כ"הוגן", "צודק" או "שוויוני". התרגום האחרון כנראה קולע יותר לכוונת וואנג, שבהמשך דבריו לכהן ציין ש"צורכי הביטחון הלגיטימיים של כל הצדדים ייפתרו באופן אמיתי ויסודי".

גם בחינת הודעות הגינוי הסיניות מעלה שלרוב הן אינן מגנות את ישראל ישירות אלא מסתפקות בגינוי כללי של פגיעה באזרחים, שימוש בכו"ח או הפרת ריבונות. סין משתמשת ברטוריקה מזו גם כלפי מדינות אחרות, נמנעת מלנקוב בשמן ומציינת במקום זאת "גורמים רלוונטיים", או "מדינות בעלות השפעה".

בשונה משני ניסוחים אלה, שאינם מלמדים על שינוי כלשהו בגישה הסינית, אזכור החטופים לראשונה במונח הסיני הנכון - במקום במילה "עצורים" - הוא אכן שינוי חשוב ומבורך. מכיוון ששימוש זה הופיע אצל דוברת משרד החוץ של סין וגם אצל השגריר הסיני באו"ם, ניתן להסיק שמדובר בשינוי מכוון, הגם שאין להסיק מכך על אודות הטיית המדיניות הסינית לטובת ישראל. סביר יותר, שלאחר חודשים ארוכים שבהם השלטון הסיני קיבל בנושא זה פניות רבות ממשרד החוץ הישראלי, משגרירות ישראל בבייג'ינג ומחוקרים רבים, ולאחר שבכל העולם, כולל העולם הערבי, מדובר ב"חטופים", התקבלה בסין ההבנה שהמינוח "עצורים" אינו מתאים, שלא לומר מגוחך. גם אם הייתה זו מחווה כלפי ישראל, הרי שמדובר בצעד קטן מדי ומאוחר מדי.

נכון למועד כתיבת שורות אלו, השינוי ברטוריקה הסינית הוא קוסמטי בלבד וחסר משמעות בהיבטי מדיניות כלפי ישראל. בכלל, עיקר הבעיה אינו במה שסין אומרת אלא במה שהיא אינה אומרת. כל עוד בייג'ינג מתעלמת ממעשי הצד השני - חמאס, חיזבאללה, איראן - הרי שאין סיבה לשמחה גם כשהיא אינה מגנה את ישראל ישירות.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט